

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δέκατο τμήμα)

της 6ης Φεβρουαρίου 2014*

«Προδικαστική παραπομπή — Δίκαιο των εταιριών — Οδηγία 78/660/ΕΟΚ — Δημοσιότητα των ενοποιημένων ετήσιων λογαριασμών ορισμένων μορφών εταιριών — Εφαρμογή των κανόνων περί δημοσιότητας των λογαριασμών αυτών στις εταιρίες που διέπονται από τη νομοθεσία κράτους μέλους και ανήκουν σε όμιλο του οποίου η μητρική εταιρία διέπεται από τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους»

Στην υπόθεση C-528/12,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Landgericht Bonn (Γερμανία) με απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 2012, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 21 Νοεμβρίου 2012, στο πλαίσιο της δίκης

Mömax Logistik GmbH

κατά

Bundesamt für Justiz,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δέκατο τμήμα),

συγκείμενο από τους E. Juhász (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, A. Rosas και C. Vajda, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Mengozzi

γραμματέας: K. Malacek, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 14ης Νοεμβρίου 2013,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Mömax Logistik GmbH, εκπροσωπούμενη από τον H. Meichelbeck, Wirtschaftsprüfer, και τον W. Krauß, Rechtsanwalt,
- το Bundesamt für Justiz, εκπροσωπούμενο από τον H.-J. Friehe,
- η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον T. Henze και την J. Kemper,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους G. Braun και K.-P. Wojcik,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 49 ΣΛΕΕ και 57 της τέταρτης οδηγίας 78/660/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1978, βασιζομένης στο άρθρο 54 παράγραφος 3 περίπτωση ζ) της συνθήκης περί των ετησίων λογαριασμών εταιριών ορισμένων μορφών (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/002, σ. 17), όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 2006/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006 (ΕΕ L 224, σ. 1, στο εξής: οδηγία 78/660).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Mömax Logistik GmbH (στο εξής: Mömax Logistik) και του Bundesamt für Justiz (Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Δικαιοσύνης) σχετικά με την υποχρέωση δημοσιεύσεως, στο γερμανικό ηλεκτρονικό δελτίο των υποχρεωτικών βάσει του νόμου ανακοινώσεων, ετήσιων λογαριασμών οι οποίοι έκλεισαν στις 31 Μαρτίου 2009.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Το άρθρο 47, παράγραφος 1, της οδηγίας 78/660 προβλέπει τα εξής:

«Οι ετήσιοι λογαριασμοί νόμιμα εγκεκριμένοι, η ετήσια έκθεση διαχειρίσεως και το πιστοποιητικό ελέγχου των λογιστικών καταστάσεων, δημοσιεύονται όπως προβλέπεται στην εθνική νομοθεσία κάθε κράτους μέλους, σύμφωνα με το άρθρο 3 της [πρώτης οδηγίας 68/151/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 1968, περί συντονισμού των εγγυήσεων που απαιτούνται στα κράτη μέλη εκ μέρους των εταιρειών, κατά την έννοια του άρθρου 58 δεύτερη παράγραφος της συνθήκης, για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων με σκοπό να καταστούν οι εγγυήσεις αυτές ισοδύναμες (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 80)].

[...]

- 4 Το άρθρο 50β της ως άνω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη φροντίζουν ώστε τα μέλη των διοικητικών, διαχειριστικών και εποπτικών οργάνων κάθε εταιρείας να έχουν συλλογικά το καθήκον να εξασφαλίζουν ότι οι ετήσιοι λογαριασμοί, η ετήσια έκθεση και, όταν προβλέπεται ξεχωριστά, η δήλωση εταιρικής διακυβέρνησης, σύμφωνα με το άρθρο 46α συντάσσονται και δημοσιεύονται σύμφωνα με τις απαιτήσεις της παρούσας οδηγίας και, κατά περίπτωση, σύμφωνα με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα, που θεσπίστηκαν σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1606/2002 [του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Ιουλίου 2002, για την εφαρμογή διεθνών λογιστικών προτύπων (ΕΕ L 243, σ. 1)]. Τα όργανα αυτά ενεργούν στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων που τους απονέμει το εθνικό δίκαιο.»

- 5 Το άρθρο 57 της εν λόγω οδηγίας έχει ως εξής:

«Με την επιφύλαξη [της οδηγίας 68/151] και [της δεύτερης οδηγίας 77/91/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 1976, περί συντονισμού των εγγυήσεων που απαιτούνται στα κράτη μέλη εκ μέρους των εταιρειών, κατά την έννοια του άρθρου 58 δεύτερη παράγραφος της συνθήκης, για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων με σκοπό να καταστούν οι εγγυήσεις αυτές

ισοδύναμες όσον αφορά τη σύσταση της ανωνύμου εταιρείας και τη διατήρηση και τις μεταβολές του κεφαλαίου της (ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 230)], τα κράτη μέλη μπορούν να μην εφαρμόζουν στις εταιρείες που διέπονται από την εθνική τους νομοθεσία και είναι θυγατρικές επιχειρήσεις κατά την έννοια της [έβδομης οδηγίας 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 1983, βασιζόμενης στο άρθρο 54 παράγραφος 3 περίπτωση ζ) της συνθήκης για τους ενοποιημένους λογαριασμούς (ΕΕ L 193, σ. 1)] τις διατάξεις της παρούσας οδηγίας που αφορούν το περιεχόμενο, τον έλεγχο και τη δημοσίευση των ετήσιων λογαριασμών, εφόσον:

- α) η μητρική επιχείρηση διέπεται από τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους·
- β) όλοι οι μέτοχοι ή οι εταίροι της θυγατρικής επιχείρησης δηλώνουν ότι αποδέχονται την εξαίρεση αυτή· η δήλωση αυτή απαιτείται για κάθε χρήση·
- γ) η μητρική επιχείρηση δηλώνει ότι εγγυάται για τις υποχρεώσεις της θυγατρικής επιχείρησης·
- δ) οι δηλώσεις που αναφέρονται στα σημεία β) και γ) δημοσιεύονται από τη θυγατρική επιχείρηση όπως προβλέπει η νομοθεσία του κράτους μέλους, σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας [68/151]·
- ε) η θυγατρική επιχείρηση συμπεριλαμβάνεται στους ενοποιημένους λογαριασμούς που καταρτίζει η μητρική επιχείρηση σύμφωνα με την οδηγία [83/349]·
- στ) η ανωτέρω εξαίρεση αναφέρεται στο προσάρτημα των ενοποιημένων λογαριασμών που καταρτίζει η μητρική επιχείρηση·
- ζ) οι ενοποιημένοι λογαριασμοί που προβλέπονται στην περίπτωση ε), η ενοποιημένη έκθεση διαχείρισης και το πιστοποιητικό ελέγχου του υπεύθυνου για τον έλεγχο των λογαριασμών αυτών δημοσιεύονται από τη θυγατρική επιχείρηση όπως προβλέπεται από τη νομοθεσία του κράτους μέλους σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας [68/151].»

Το γερμανικό δίκαιο

- 6 Το γράμμα του άρθρου 264, παράγραφος 3, του Εμπορικού Κώδικα (Handelsgesetzbuch, στο εξής: HGB), όπως ίσχυε κατά τον χρόνο της διαφοράς της κύριας δίκης, είναι το ακόλουθο:

«Κεφαλαιουχική εταιρία που αποτελεί θυγατρική επιχείρηση μητρικής εταιρίας υποχρεούμενης κατά το άρθρο 290 [του HGB] να καταρτίζει ενοποιημένους λογαριασμούς δεν υποχρεούται σε εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος υποκεφαλαίου και του τρίτου και τέταρτου υποκεφαλαίου του παρόντος κεφαλαίου, εφόσον:

- 1. όλοι οι εταίροι της θυγατρικής επιχειρήσεως συναίνεσαν την εξαίρεση για την οικεία εταιρική χρήση και η απόφασή τους δημοσιεύτηκε κατά το άρθρο 325·
- 2. η μητρική επιχείρηση υποχρεούται σε κάλυψη των ελλειμμάτων κατά το άρθρο 302 του νόμου περί ανωνύμων εταιριών ή ανέλαβε οικειοθελώς τέτοια υποχρέωση και η δήλωση αυτή δημοσιεύτηκε κατά το άρθρο 325·
- 3. η θυγατρική επιχείρηση έχει συμπεριληφθεί στους ενοποιημένους λογαριασμούς σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου και
- 4. η εξαίρεση της θυγατρικής επιχειρήσεως

- a) αναφέρεται στο προσάρτημα των ενοποιημένων λογαριασμών που καταρτίστηκαν από τη μητρική εταιρία και οι οποίοι δημοσιεύθηκαν κατά το άρθρο 325 με την υποβολή τους στον φορέα διαχείρισης του ηλεκτρονικού δελτίου των υποχρεωτικών βάσει του νόμου ανακοινώσεων και
- b) επιπλέον, έχει δημοσιευθεί σχετική ανακοίνωση ως προς τη θυγατρική στο ηλεκτρονικό δελτίο των υποχρεωτικών βάσει του νόμου ανακοινώσεων, με παραπομπή στην παρούσα διάταξη και μνεία της μητρικής εταιρίας.»

7 Το άρθρο 290, παράγραφος 1, του HGB έχει ως εξής:

«Οι νόμιμοι εκπρόσωποι κεφαλαιουχικής εταιρίας (μητρικής εταιρίας) με έδρα στην ημεδαπή οφείλουν να καταρτίσουν, εντός των πρώτων πέντε μηνών της εταιρικής χρήσεως του ομίλου, ενοποιημένους λογαριασμούς και την έκθεση διαχείρισης του ομίλου για την προηγούμενη χρήση εφόσον η εταιρία αυτή μπορεί να ασκεί αμέσως ή εμμέσως αποφασιστική επιρροή σε άλλη εταιρία (θυγατρική). Αν η μητρική εταιρία αποτελεί κεφαλαιουχική εταιρία κατά την έννοια του άρθρου 325, παράγραφος 4, πρώτη περίοδος, εντός των πρώτων τεσσάρων μηνών της εταιρικής χρήσεως του ομίλου πρέπει να καταρτισθούν οι ενοποιημένοι λογαριασμοί καθώς και η έκθεση διαχείρισης του ομίλου για την παρελθούσα εταιρική χρήση.»

8 Το άρθρο 302, παράγραφος 1, του νόμου περί ανωνύμων εταιριών (Aktiengesetz), της 6ης Σεπτεμβρίου 1965 (BGBl. 1965 I, σ. 1089), όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 3 του νόμου της 20ής Δεκεμβρίου 2012 (BGBl. 2012 I, σ. 2751), έχει ως εξής:

«Όταν υφίσταται συμφωνία ελέγχου ή μεταφοράς των κερδών, ο αντισυμβαλλόμενος οφείλει να καλύψει όλα τα ετήσια ελλείμματα που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της συμφωνίας, εκτός αν τα ελλείμματα αυτά καλύπτονται με αφαίρεση, από τα λοιπά μη διανεμόμενα κέρδη, ποσών που έχουν εγγραφεί σε αυτά κατά τη διάρκεια της συμβάσεως.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 9 Η εταιρία Lutz Service GmbH (στο εξής: Lutz Service) είναι η μητρική εταιρία της Mömax Logistik, η οποία παρέχει υπηρεσίες επιμελητείας στον όμιλο Lutz, που έχει ως κύρια δραστηριότητα την πώληση επίπλων.
- 10 Με επιστολή της 26ης Αυγούστου 2010, παραληφθείσα την 1η Σεπτεμβρίου 2010, το Bundesamt für Justiz έταξε στη Mömax Logistik προθεσμία έξι εβδομάδων για να καταθέσει τα κατά το άρθρο 325 του HGB απαιτούμενα λογιστικά έγγραφα για τις 31 Μαρτίου 2009, ημερομηνία κλεισίματος των λογαριασμών, στον φορέα διαχείρισης του γερμανικού ηλεκτρονικού δελτίου των υποχρεωτικών βάσει του νόμου ανακοινώσεων, προκειμένου αυτά να δημοσιευθούν στο ως άνω δελτίο. Με επιστολή της 6ης Οκτωβρίου 2010, η Mömax Logistik άσκησε διοικητική ένσταση ενώπιον του Bundesamt für Justiz κατά της ως άνω αποφάσεως. Στην ένστασή της, προέβαλε την κατά το άρθρο 264, παράγραφος 3, του HGB εξαίρεση, επικαλούμενη το ότι η ίδια περιλαμβανόταν στους ενοποιημένους λογαριασμούς της Lutz Service η έδρα της οποίας ευρίσκεται στο Wels (Αυστρία).
- 11 Η Lutz Service κατήρτισε τους ενοποιημένους λογαριασμούς της εταιρικής χρήσεως από 1ης Απριλίου 2008 έως 31 Μαρτίου 2009, στους οποίους περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων οι ετήσιοι λογαριασμοί της Mömax Logistik. Οι ενοποιημένοι αυτοί λογαριασμοί της Lutz Service δημοσιεύθηκαν στο γερμανικό ηλεκτρονικό δελτίο των υποχρεωτικών βάσει του νόμου ανακοινώσεων. Στο προσάρτημα αυτών των ενοποιημένων λογαριασμών γίνεται μνεία σχετικά με την εν λόγω εξαίρεση της Mömax Logistik. Επιπλέον, η Lutz Service δεσμεύθηκε οικειοθελώς έναντι της Mömax Logistik για την κάλυψη των ελλειμμάτων της σύμφωνα με το άρθρο 302 του νόμου περί ανωνύμων εταιριών της 6ης Σεπτεμβρίου 1965. Η ως άνω δήλωση δημοσιεύθηκε. Στο εν λόγω δελτίο έγινε επίσης μνεία, δυνάμει του

άρθρου 264, παράγραφος 3, του HGB, της χρήσεως της προβλεπόμενης στη διάταξη αυτή εξαιρέσεως όσον αφορά τη Mömax Logistik, καθώς και του ότι η τελευταία είχε ως μητρική εταιρία τη Lutz Service. Τη μνεία αυτή συνόδευε η επισήμανση ότι οι ενοποιημένοι λογαριασμοί της Lutz Service είχαν δημοσιευθεί. Ο εταίρος της Mömax Logistik συγκατατέθηκε στη χρήση της προβλεπόμενης στο άρθρο 264, παράγραφος 3, του HGB εξαιρέσεως όσον αφορά την εταιρική χρήση από 1ης Απριλίου 2008 έως 31 Μαρτίου 2009. Η ως άνω απόφαση δημοσιεύθηκε.

- 12 Με απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2010, το Bundesamt für Justiz απέρριψε τη διοικητική ένσταση της Mömax Logistik και της επέβαλε πρόστιμο ύψους 2 500 ευρώ, με το αιτιολογικό ότι, εφόσον η μητρική της εταιρία δεν είχε την έδρα της στη Γερμανία, η Mömax Logistik δεν απαλλασσόταν από την υποχρέωση δημοσιεύσεως των λογαριασμών της βάσει των συνδυασμένων διατάξεων των άρθρων 264, παράγραφος 3, και 290 του HGB.
- 13 Με επιστολή της 27ης Δεκεμβρίου 2010, η Mömax Logistik άσκησε κατά της ως άνω αποφάσεως νέα διοικητική ένσταση ενώπιον του Bundesamt für Justiz. Προς στήριξη της ως άνω ενστάσεως, υποστήριξε ότι η μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο του άρθρου 57 της οδηγίας 78/660 από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 264, παράγραφος 3, και 290 του HGB αντέβαινε στο δίκαιο της Ένωσης και ειδικότερα στην ελευθερία εγκαταστάσεως.
- 14 Το Bundesamt für Justiz δεν δέχθηκε την ένσταση. Έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι η διαφορετική μεταχείριση μιας θυγατρικής της οποίας η μητρική εταιρία εδρεύει στη Γερμανία έναντι της θυγατρικής της οποίας η μητρική εταιρία εδρεύει σε άλλο κράτος μέλος επιβάλλεται από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος.
- 15 Βάσει των ως άνω σκέψεων, το Landgericht Bonn αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Είναι σύμφωνη προς την ελευθερία εγκαταστάσεως (άρθρο 49 ΣΛΕΕ) εθνική ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία οι διατάξεις του άρθρου 57 [...] της οδηγίας [78/660] που αφορούν το περιεχόμενο, τον έλεγχο και τη δημοσίευση των ετήσιων λογαριασμών δεν εφαρμόζονται σε εταιρίες που διέπονται από το δίκαιο του οικείου κράτους μέλους μόνον εφόσον η μητρική επιχείρηση διέπεται από το δίκαιο του ίδιου κράτους μέλους και έχει καταρτίσει τους ενοποιημένους λογαριασμούς του ομίλου σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους αυτού;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

Επί του παραδεκτού

- 16 Το Bundesamt für Justiz και η Γερμανική Κυβέρνηση φρονούν ότι το ερώτημα έχει υποθετικό χαρακτήρα και είναι κατά συνέπεια απαράδεκτο. Συναφώς, υποστηρίζουν ότι στην υπόθεση της κύριας δίκης δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 264, παράγραφος 3, του HGB στο μέτρο που η Mömax Logistik δεν υπέβαλε εμπροθέσμως τη δήλωση περί καλύψεως των ελλειμμάτων από τη μητρική εταιρία για την οικεία χρήση, ώστε να μπορεί να τύχει της προβλεπόμενης στην ως άνω διάταξη εξαιρέσεως.
- 17 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η διαδικασία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ αποτελεί μέσο συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, με το οποίο το Δικαστήριο τους παρέχει τα στοιχεία ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης που είναι αναγκαία για την επίλυση των διαφορών επί των οποίων καλούνται να αποφανθούν (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, C-279/12, Fish Legal και Shirley, σκέψη 29).

- 18 Τα σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ερωτήματα που υποβάλλει το εθνικό δικαστήριο, εντός του κανονιστικού και πραγματικού πλαισίου που αυτό προσδιορίζει με δική του ευθύνη και την ακρίβεια του οποίου δεν οφείλει να ελέγξει το Δικαστήριο, απολαύουν τεκμηρίου λυσιτέλειας. Το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να αποφανθεί επί αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως που έχει υποβάλει εθνικό δικαστήριο μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης που ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή επίσης όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά και νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του υποβλήθηκαν (βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσα απόφαση *Fish Legal* και *Shirley*, σκέψη 30).
- 19 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τη σκέψη 12 της παρούσας αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο τόνισε ότι ο λόγος για τον οποίο το Bundesamt für Justiz απέρριψε τη διοικητική ένσταση της Mömax Logistik με την οποία επικαλούνταν απαλλαγή της από την υποχρέωση, βάσει του εθνικού δικαίου, για δημοσίευση των ετήσιων λογαριασμών της ήταν ότι η μητρική εταιρία της Mömax Logistik δεν είχε την έδρα της στη Γερμανία. Το εν λόγω δικαστήριο επισήμανε ακόμη ότι, αν οι επίδικες στην κύρια δίκη διατάξεις του εθνικού δικαίου αντιβαίνουν στο δίκαιο της Ένωσης, το επιβληθέν στη Mömax Logistik πρόστιμο πρέπει να ακυρωθεί.
- 20 Υπ' αυτές τις συνθήκες, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή.

Επί της ουσίας

- 21 Από το άρθρο 50β της οδηγίας 78/660 προκύπτει ότι τα μέλη των διοικητικών, διαχειριστικών και εποπτικών οργάνων κάθε εταιρίας οφείλουν να εξασφαλίζουν ότι οι ετήσιοι λογαριασμοί, η ετήσια έκθεση διαχειρίσεως και η δήλωση εταιρικής διακυβέρνησης συντάσσονται και δημοσιεύονται σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ως άνω οδηγίας και, κατά περίπτωση, σύμφωνα με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα, που θεσπίσθηκαν βάσει του κανονισμού 1606/2002.
- 22 Το άρθρο 47 της εν λόγω οδηγίας ορίζει ότι «[ο]ι ετήσιοι λογαριασμοί νόμιμα εγκεκριμένοι, η ετήσια έκθεση διαχειρίσεως και το πιστοποιητικό ελέγχου των λογιστικών καταστάσεων δημοσιεύονται όπως προβλέπεται στην εθνική νομοθεσία κάθε κράτους μέλους, σύμφωνα με το άρθρο 3 της οδηγίας [68/151]». Η οδηγία 68/151 καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την οδηγία 2009/101/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, περί συντονισμού των εγγυήσεων που απαιτούνται στα κράτη μέλη εκ μέρους των εταιριών, κατά την έννοια του άρθρου 48, δεύτερο εδάφιο, της συνθήκης, για την προστασία των συμφερόντων των εταίρων και των τρίτων, με σκοπό να καταστούν οι εγγυήσεις αυτές ισοδύναμες (ΕΕ L 258, σ. 11).
- 23 Κατά το άρθρο 57 της οδηγίας 78/660, τα κράτη μέλη μπορούν να μην εφαρμόζουν στις εταιρίες που διέπονται από την εθνική τους νομοθεσία και είναι θυγατρικές επιχειρήσεις κατά την έννοια της οδηγίας 83/349 τις διατάξεις της οδηγίας 78/660 που αφορούν το περιεχόμενο, τον έλεγχο και τη δημοσίευση των ετήσιων λογαριασμών, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του ως άνω άρθρου 57, στοιχεία α' έως ζ'. Στο εν λόγω άρθρο 57, στοιχείο α', προβλέπεται η προϋπόθεση κατά την οποία η μητρική επιχείρηση πρέπει να διέπεται από τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους.
- 24 Είναι βέβαιο ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας έκανε χρήση της ευχέρειας η οποία προβλέπεται στο άρθρο 57 της ως άνω οδηγίας. Από το γράμμα όμως των άρθρων 264, παράγραφος 3, και 290, παράγραφος 1, του ΗGB προκύπτει ότι η εξαίρεση αφορά μόνο τους ομίλους επιχειρήσεων στους οποίους όχι μόνο η θυγατρική επιχείρηση αλλά και η μητρική επιχείρηση είναι εγκατεστημένες στη Γερμανία.

- 25 Χρησιμοποιώντας όμως τη φράση «νομοθεσία ενός κράτους μέλους», το άρθρο 57, στοιχείο α', της οδηγίας 78/660 υποδεικνύει σαφώς ότι, για τους σκοπούς της εφαρμογής της προβλεπόμενης στο άρθρο αυτό εξαιρέσεως, η μητρική επιχείρηση μπορεί να διέπεται από τη νομοθεσία οποιουδήποτε κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και όχι μόνο από τη νομοθεσία του κράτους μέλους της θυγατρικής επιχειρήσεως η οποία επιζητεί να κάνει χρήση της εξαιρέσεως αυτής.
- 26 Η ερμηνεία αυτή της ως άνω φράσεως επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι, σε αντίθεση με την επισήμανση αυτή όσον αφορά τη μητρική επιχείρηση, στην εισαγωγική φράση του άρθρου 57 της οδηγίας 78/660 επισημαίνεται ότι τα κράτη μέλη μπορούν να απαλλάξουν τις θυγατρικές επιχειρήσεις που διέπονται «από την εθνική τους νομοθεσία».
- 27 Εξάλλου, από τη στιγμή που κράτος μέλος έχει επιλέξει να εφαρμόσει την εξαίρεση αυτή, δεν μπορεί να εισαγάγει, στις προϋποθέσεις εφαρμογής της εν λόγω εξαιρέσεως, άνιση μεταχείριση μεταξύ των μητρικών επιχειρήσεων που είναι εγκατεστημένες στο κράτος αυτό και των μητρικών επιχειρήσεων που είναι εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος.
- 28 Συνεπώς, οι επίδικες στην κύρια δίκη εθνικές διατάξεις που περιορίζουν την εξαίρεση από τη δημοσίευση των ετήσιων λογαριασμών μόνο στις θυγατρικές των οποίων η μητρική επιχείρηση είναι εγκατεστημένη στο ίδιο κράτος μέλος με τις ίδιες αντιβαίνουν στο γράμμα του άρθρου 57, στοιχείο α', της οδηγίας 78/660.
- 29 Βάσει των ανωτέρω, παρέλκει η εξέταση του κατά πόσον οι επίδικες στην κύρια δίκη συνδυασμένες εθνικές διατάξεις αντιβαίνουν στην κατά το άρθρο 49 ΣΛΕΕ ελευθερία εγκαταστάσεως (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 13ης Ιουλίου 2000, C-456/98, Centrosteeel, Συλλογή 2000, σ. I-6007, σκέψη 18).
- 30 Υπ' αυτές τις συνθήκες, στο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 57 της οδηγίας 78/660 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στη νομοθεσία κράτους μέλους που δεν απαλλάσσει μια θυγατρική επιχείρηση η οποία διέπεται από τη νομοθεσία του κράτους αυτού από τις διατάξεις της ως άνω οδηγίας που αφορούν το περιεχόμενο, τον έλεγχο και τη δημοσίευση των ετήσιων λογαριασμών παρά μόνον αν η μητρική επιχείρηση διέπεται και αυτή από τη νομοθεσία του εν λόγω κράτους.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 31 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπόμπου που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δέκατο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 57 της τέταρτης οδηγίας 78/660/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1978, βασιζομένης στο άρθρο 54 παράγραφος 3 περίπτωση ζ) της συνθήκης περί των ετήσιων λογαριασμών εταιριών ορισμένων μορφών, όπως έχει τροποποιηθεί από την οδηγία 2006/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 2006, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται στη νομοθεσία κράτους μέλους που δεν απαλλάσσει μια θυγατρική επιχείρηση η οποία διέπεται από τη νομοθεσία του κράτους αυτού από τις διατάξεις της εν λόγω οδηγίας που αφορούν το περιεχόμενο, τον έλεγχο και τη δημοσίευση των ετήσιων λογαριασμών παρά μόνον αν η μητρική επιχείρηση διέπεται και αυτή από τη νομοθεσία του εν λόγω κράτους.

(υπογραφές)